

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתצא

ערב שבת קודש

פרשת עקב

י"ט במנחם-אב ה'תשע"א

יוצא-לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ט במנחם-אב ה'תשע"א — כ"ו במנחם-אב ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ט במנחם-אב	הלי בכורים פרק יב. הלי שמיטה ויובל. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלי זכיה ומתנה פרק ה.	מ"ע פב. קלה. מל"ת רכ. רכא. רכב.
ש"ק	כ' במנחם-אב	פרק ג-ה.	פרק ו.	מל"ת רכג. מ"ע קלד. קמא. מל"ת רל. רלא.
א'	כ"א במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק ז.	מ"ע קמ. קלו. מל"ת רכד. רכה. רכו.
ב'	כ"ב במנחם-אב	פרק ט-יא.	פרק ח.	מ"ע קלח. מל"ת רכז. מ"ע קלט.
ג'	כ"ג במנחם-אב	פרק יב-יג. שאלו שלום וגוי. ספר עבודה והוא ספר שמיני. הלי בית הבחירה. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ט.	מל"ת קסט. קע. מ"ע קפג. מל"ת רכח. מ"ע כ.
ד'	כ"ד במנחם-אב	פרק ב-ד.	פרק י.	מל"ת עט. פ.
ה'	כ"ה במנחם-אב	פרק ה-ז.	פרק יא.	מ"ע כא.
ו'	כ"ו במנחם-אב	פרק ח. הלי כלי המקדש והעובדים בו. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יב.	מ"ע כב. מל"ת סז. מ"ע לה. מל"ת פג. פד.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' הזריחה						
ו', י"ט במנחם-אב	3.55	4.50	6.14	9.24	12.44	1.17	7.21.1	7.46
ש"ק, כ' במנחם-אב	3.56	4.51	6.15	9.24	12.44	1.17	7.20.0	7.45
א', כ"א במנחם-אב	3.58	4.52	6.16	9.24	12.44	1.17	7.18.9	7.44
ב', כ"ב במנחם-אב	3.59	4.53	6.16	9.24	12.44	1.16	7.17.7	7.43
ג', כ"ג במנחם-אב	4.00	4.54	6.17	9.25	12.43	1.16	7.16.6	7.42
ד', כ"ד במנחם-אב	4.01	4.55	6.18	9.25	12.43	1.16	7.15.4	7.40
ה', כ"ה במנחם-אב	4.02	4.55	6.18	9.25	12.43	1.15	7.14.2	7.39
ו', כ"ו במנחם-אב	4.03	4.56	6.19	9.25	12.42	1.15	7.13.1	7.38

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטי" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
עקב	6:43	7:56	6:59	7:59	6:51	7:59	7:00	7:58
ראה	6:35	7:48	6:51	7:50	6:43	7:50	6:52	7:49

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלי"ד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

בירידה הגדולה מסתרת עלייה גדולה

חז"ל משווים את סילוקם של צדיקים לשריפת בית אלוקינו • בשריפת בית-המקדש מוצאים דבר נפלא, שבשעה שנשרף אמרו "מזמור" • מכאן ברור שבתוך הירידה הגדולה והעצומה של שריפת הבית הסתתרה סיבה פנימית לשמחה • כך גם בהסתלקות הצדיק, למרות שבחיצוניות זה עניין של צער, הרי בפנימיות יש כאן התעלות גדולה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, לרגל כ' במנחם-אב

בית אלוקינו" (דבר השווה בחומרתו ל"סילוקן של צדיקים"⁵) מצינו עניין של עילוי ושמחה, כדלקמן.

ב. בנוגע ל"שריפת בית אלוקינו" - מצינו דבר נפלא בשער הכוונות (כמוזכר גם בהתוועדות שלפני זה⁶):

בנוגע למנהג אמירת "נחם" בתשעה באב - אינו מובן: מדוע נקבע זמן אמירת "נחם" ליום תשעה באב בתפלת המנחה, ולא בהתחלת היום או בליל תשעה באב? ולכאורה - אדרבה: עיקר חורבן בית-המקדש התחיל בתשעה באב לעת ערב, כדאיתא בגמרא⁷ "תשיעי סמוך לחשיכה הציתו בו את האור" ו"לכן יש קא סלקא דעתך בגמרא שהיו צריכים לקבוע את הצום "בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף", ואם כן, הייתכן שדווקא בזמן המנחה ("סמוך לחשיכה") אומרים "נחם"?! ומבואר בזה בשער הכוונות⁸ דבר פלא, וביחד עם

א. יום ההילולא קשור עם עניינים של היפך השמחה כו':

ביחס לבעל ההילולא - הרי זה עניין של עילוי, אבל ביחס אלינו, שאותנו עזב כו' - הרי זה עניין של היפך השמחה.

הנה, אף-על-פי שאמרו חז"ל¹ "מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש" - הרי עניין זה הוא "במרום"², אבל בנוגע לעניינים של מעשה בפועל ("המעשה הוא העיקר"³) בעולם-הזה הגשמי, הנה מכיוון שעתה אין זה בדומה לאופן ההשפעה שקיבלו ממנו בחיים חיותו בעלמא דין, ולכן, העובדה שאותנו עזב - קשורה עם עניין היפך השמחה, ועד כדי כך - ש"שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו"⁴.

אמנם, גם בנוגע אלינו, שאותנו עזב - בהכרח לומר שביחד עם העניין הבלתי רצוי היפך השמחה כו', ישנו גם עניין של עילוי בדבר, שכן, גם ב"שריפת

(1) סוטה יג, ט"ז.

(2) זח"א קלג, א.

(3) אבות פ"א מ"ז.

(4) ר"ה יח, ב. וראה איכ"ר פ"א, לז.

(5) איכ"ר שם.

(6) שיחת ליל ט"ו באב סי"ח.

(7) תענית כט, ב.

(8) במקומו (עניין תשעה באב).

הדבר בשער הכוונות באופן המובן בפשטות גם לקטן שבקטנים, וזה לשונו:

“אבל העניין יובן במה שדרשו בגמרא¹¹ על פסוק¹² מזמור לאסף אלקים באו גוים כו', והקשו - מזמור! קינה מבעי ליה! ותירצו כי בתחילה התחילו האויבים להרוג את בני ישראל, ואז חשבו ישראל שלא תהיה תקומה למפלתם, ויכלו חס ושלושם בחרב האויבים. ובראותם שהציתו אש בהיכל לעת ערב שהוא זמן המנחה, אז אמרו מזמור ושמחו שמחה גדולה וקיבלו נחמה, כי אם חס ושלושם לא היה משליך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים, לא היתה תקומה לשונאי ישראל, וכמו שכתבו ז"ל כילה את חמתו ויצת אש בציון כו'”.

כלומר: ב"שריפת בית אלקינו" נתגלה גודל חיבתן של ישראל אצל הקב"ה, שאפילו כאשר נמצאים בתכלית הירידה למטה מטה ביותר, עד למצב ש"מפני חטאינו" אין ברירה, כביכול, אלא לשרוף את בית המקדש, רחמנא ליצלן - הנה גם אז לא פוגע הדבר במציאותם של בני ישראל, מפני גודל חיבתן של ישראל אצל הקב"ה, ולכן, גם כאשר בית-דין של מעלה פוסק שצריך להיות עניין של חימה כו' - מתבטא הדבר בנוגע ל"עצים ואבנים" בלבד, "כילה חמתו על העצים ועל האבנים", ואילו בנוגע לבני ישראל עצמם - "חצי כלים והם אינם כלים"¹³, היינו, שמציאותם של בני ישראל היא בקיום נצחי, לעד ולעולמי עולמים.

וכאמור - עניין זה נתגלה בעת שהציתו את האור בבית המקדש, "שריפת בית אלקינו", שכן, עד אז לא היתה הירידה למטה מטה בתכלית, ובמילא לא היו יכולים לדעת כיצד יהיה המצב באם תהיה חס ושלושם ירידה גדולה יותר; אמנם, כאשר היתה הירידה למטה מטה בתכלית, שהיה צורך לכלות ולשרוף את בית המקדש רחמנא ליצלן - או אז נתגלתה האהבה העצמית דהקב"ה לכנסת ישראל, שגם כאשר נמצאים בתכלית הירידה, מכל מקום,

זה - דבר נפלא, ש"בראותם שהציתו אש בהיכל לעת ערב . . אז אמרו מזמור, ושמחו שמחה גדולה!"

ומתי אירע הדבר - לא בשנה שלאחר זה, אלא בה בשעה שראו ש"הציתו בו את האור", היינו, שכאשר היה תוקף החורבן בתכלית - לא בתשעת הימים שמראש חודש אב ואילך, ולא בכל ג' השבועות, ולא בעשירי בטבת שאז "ותבוא העיר במצור"⁹ (שכתוצאה מזה היה חורבן ושריפת בית המקדש בתשעה באב), אלא "בראותם שהציתו אש בהיכל" - דווקא "אז אמרו מזמור ושמחו שמחה גדולה!"

ולמה העיר: מה שכתוב בגמרא ש"תשיעי סמוך לחשיכה הציתו בו את האור" - קאי על חורבן בית שני. אמנם, מכיוון שבשער הכוונות מקשר עניין זה עם מה שכתוב בספר תהלים "מזמור לאסף גו'", דקאי על בית ראשון - מובן, שגם בבית ראשון "תשיעי סמוך לחשיכה הציתו בו את האור".

לכאורה, יכולים לחשוב שמכיוון שעניין זה הובא ב"שער הכוונות", שייך הדבר לחלק הנסתר והקבלה שבתורה, מה שאין-כן בנוגע לחלק הנגלה שבתורה.

וכידוע ש"כל דבר שבעלי הקבלה והזוהר חולקים עם הגמרא או הפוסקים הנמשכים אחר דברי הגמרא, הלך אחר הגמרא או הפוסקים הנמשכים אחריה"¹⁰.

אמנם, מצינו בכמה וכמה מקומות שה"מגן אברהם" פוסק להלכה על-פי מה שכתוב ב"שער הכוונות", שמזה מובן, שלמרות שעניינים אלו הובאו ב"שער הכוונות", מכל מקום, כן הוא הפסק-דין להלכה בפועל.

וכמו כן בנידון דידן - שמנהג ישראל לומר "נחם" בתשעה באב בעת המנחה, היינו, שאין זה עניין השייך ליחדי סגולה בלבד, כי אם מנהג השייך לכל אחד ואחד מ ישראל, עד לקטן שבקטנים ופשוט שבפשוטים.

ומכיוון שכן, הרי גם ההסבר שבדבר צריך להיות מובן בפשטות לכל אחד ואחד מ ישראל, ואכן, מבואר

11) איכ"ר פ"ד, יד. מדרש תהלים עה"פ. יל"ש תהלים רמו תתכד. וראה פרש"י ד"ה איסתייעא - קידושין לא.ב.

12) תהלים עט, א.

13) סוטה ט, א. תנחומא נצבים א. הובא בפרש"י עה"ת האזינו לב, כג.

9) מ"ב כה, ב. ירמ' נב, ה. וראה רמב"ם הל' תעניות פ"ה ה.ב.

10) שו"ע אדה"ז או"ח סכ"ה סכ"ח - ממג"א שם סק"כ. וש"נ.

הם באינ-ערוך מהגילויים של הימים טובים בזמן הזה, ועד כדי כך, שכל המועדים בטלים לעתיד לבוא¹⁹, מפני שגילויים אלו יהיו באופן של "שרגא בטיהרא"²⁰ ביחס לגילויים של לעתיד לבוא²¹. ולהעיר, שבזה גופא שהקשר של סילוקן של צדיקים לשריפת בית אלקינו נכתב ונתפרש בתורה שבעל-פה, רואים שישנו עניין שבחיצוניות הוא אמנם בלתי רצוי, אבל ביחד עם זה נפעל על-ידו דבר נעלה ביותר: כתיבת תורה שבעל-פה היא לכאורה דבר בלתי רצוי, שכן, "דברים שבעל-פה אי אתה רשאי לכותבן"²², ועד שאמרו על זה "עת לעשות לה' הפרו תורתך"²³ ולאירך, דווקא על-ידי זה נפעל הקיום של

מציאותם קיימת לעד ולעולמי עולמים, מפני גודל חיבתן אצל הקב"ה.

ועניין זה מודגש גם בדברי הגמרא¹⁴ ש"בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובין המעורין זה בזה", היינו, שבעת החורבן היה מעמד ומצב הכרובים "כמעט איש ולויות".¹⁵ כאיש המעורה בלוויה שלו", שזה מורה על הקירוב והאחדות (דהקב"ה וכנסת ישראל) בתכלית, עד למעמד ומצב ד"והיו לבשר אחד"¹⁶.

ועל-פי זה מובן גם בנוגע ל"סילוקן של צדיקים" (שחומר הרבר הוא "כשריפת בית אלקינו") - שביחד עם העניין הבלתי רצוי שבדבר, היפך השמחה כו',

גם כאשר בית-דין של מעלה פוסק שצריך להיות עניין של חימה כו' – מתבטא הדבר בנוגע ל"עצים ואבנים" בלבד, "כילה חמתו על העצים ועל האבנים"

תורה שבעל-פה לעד ולעולמי עולמים, "עת לעשות לה'".

ג. אמנם, מכיוון שעילוי זה הוא מצד אמתית ופנימיות העניינים, הרי מובן, שכדי שעניין זה יבוא גם בחיצוניות ובגילוי בעולם למטה – זקוקים ל"כלים", ובזה גופא – כלים מרובים דווקא. והעניין בזה:

ידוע ומבואר בכמה מקומות²⁴ ששבירת הכלים בעולם התוהו (שזהו שורש כללות עניין החורבן והגלות, כולל סילוקן של צדיקים) תכליתה וכוונתה – כדי שיוכל להיות בניין עולם התיקון, באופן של כלים מרובים דווקא, היינו, שהאורות המרובים של

יש בזה גם עניין של עילוי, נחמה ושמחה, על דרך האמור לעיל שבעת "שריפת בית אלקינו" אזי "שמחה שמחה גדולה וקיבלו נחמה".

כלומר: בחיצוניות ובגילוי – עניינים אלו (שריפת בית אלקינו וסילוקן של צדיקים) הם בלתי רצויים, אבל מצד אמתית ופנימיות העניינים, הרי הכוונה בזה היא – כדי לבוא לעילוי גדול יותר, באופן של אתהפכא חשוכא לנהורא, היינו, שגם החושך עצמו יאיר, על דרך מה שכתוב¹⁷ "ולילה כיום יאיר". ועד כדי כך – שלעתיד לבוא יאמרו "אורך ה' כי אנת ביי"¹⁸. ובלשון הרמב"ם בסיום וחזרתם הלכות תעניות: "כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה", באופן נעלה יותר מהימים טובים בזמן הזה, שהרי הגילויים שלעתיד לבוא (כאשר ייהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים)

(19) מדרש משלי פ"ט, ב. יל"ש משלי רמז תתקמד.

(20) ל' חז"ל – שבת סג, א. חולין ס, ב.

(21) תו"א מג"א צד, ד. קיט, ב. מאמרי אדה"ז – הנחות הר"פ

עמ' קכה. ובארוכה – ד"ה להבין מאד"ל כל המועדים

– תשט"ז. וראה שיחת ליל ט"ו באב ש.ז. ס"ה. וש"נ.

(22) גיטין ס, ב. תמורה יד, ב.

(23) תהלים קיט, קכג. וראה גיטין שם, א. תמורה שם.

(24) ראה סה"מ קונטרסים ח"א קצב, א ואילך.

(14) יומא נד, רע"ב.

(15) מ"א ז, לו.

(16) בראשית ב, כד.

(17) תהלים קלט, יב.

(18) ישעי' יב, א.

ומכיוון שכן, הרי ההוראה שלוקחים מיום ההילולא היא - שיש להוסיף בכל ענייני תורה ומצוותיה ביתר שאת וביתר עוז, עד להוספה שלמעלה מהגרר ד"שאת" ו"עוז" - למעלה מכל מדידה והגבלה, ובלשון האמור לעיל - כלים מרובים, עד לריבוי שלמעלה ממדידה והגבלה.

(משיחת שבת פרשת עקב, כ"ף במנחם-אב ה'תשד"מ;
התוועדיוות תשד"מ, כרך ד, עמ' 2390-2394 - בלתי מוגה)

עולם התורה יבואו ויתגלו בכלים המרובים של עולם התיקון.

ומזה מובן גם בענייננו - שכדי שהעילוי שבסילוקן של צדיקים יבוא בחיצוניות ובגלוי בעולם למטה, יש לעשות "כלים מרובים", שכן, זוהי מעלת עולם התיקון, כנ"ל.

ובנוגע לענייננו: ה"כלים" שעלי-ידם מקבלים את העילויים שביום ההילולא, הם כל ענייני תורה ומצוותיה.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'
ישירות הביתה באמצעות הדואר
מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

רוצים לראות אלוקות!

נסתיימו גם כל העניינים דחבלי משיח

יהירצון שעלידי מעשינו ועבודתינו בכל ענייני הפצת התורה והיהדות, ומתוך שמחה, נזכה להבטחה שנאמרה בהתחלת פרשתנו - "והיה עקב תשמעון גו' ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך", וכל הברכות שלאחרי זה.

ויש להוסיף, שמדובר כאן אודות ברכות נעלות ביותר שלא על-דרך הרגיל, שלכן, מזכירים את האבות - אברהם, יצחק ויעקב - ובזה גופא באופן של שבועה ("אשר נשבע לאבותיך") וברית כו', כפי שיתבאר לקמן.

וכל זה - נמשך עוד בסוף זמן הגלות, "עקבות משיחא", בחינת "עקב" ("והיה עקב תשמעון") בזמן, ובפרט לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין", כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו - לפני עשרות שנים - שכבר נסתיימה העבודה, ולא נשאר אלא "לצחצח הכפתורים", ותיכף ומיד - "דאלאי גלות".

ולהעיר, שמכיון ש"כלו כל הקיצין" נסתיימו גם כל העניינים דחבלי משיח, כידוע מה שכתוב בדרושי חסידות בנוגע ל"קץ" שהיה בשנה מסויימת (בזמנו של רש"י), שמפני הקטרוג כו' לא נתגלה הקץ למטה, ולכן נהפך לעניין בלתי רצוי, גזירות כו', "לא תקום פעמיים צרה". אמנם, מכיוון שכבר "כלו כל הקיצין", נסתיימו גם כל העניינים דחבלי משיח.

ולכן, צועקים בניישראל: "ער מתי"?...! ותיכף ומיד זוכים ל"מצאתי דוד עבדי" [להעיר ממאמר רז"ל (סנהדרין צז, א) "שלשה באים בהיסח הדעת... מצאיה ומשיח כו", ואין זה בסתירה לבקשה והצעקה על הגאולה, כמבואר במקום אחר] - ביאת דוד מלכא משיחא.

ואז תהיה העבודה לא רק באופן של שמיעה, "והיה עקב תשמעון", אלא גם באופן של ראייה...

הגם שרואים כבר עכשיו השגחה פרטית, ומתגלה האמת בכמה עניינים אפילו בענייני העולם ויש לומר שזהו להכשיר הדרך לגילוי האמת לעתיד לבוא, ולומדים חסידות ויודעים שאמיתית מציאות העולם הוא אלוקות וכו' - צועקים בניישראל, ששמיעה אינה מספקת, ורוצים שיהיה ראייה (ואינה דומה שמיעה לראייה על-פי תורה), "ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך", "וראו כל בשר יחדיו", ראייה בעיני בשר, "וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלוקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו", ועד לגילוי דעצמות ומהות, על דרך כמו שהיה במתן-תורה.

(קטעים משיחת שבת פרשת עקב ה'תשמ"ח, התוועדויות תשמ"ח כרך ד, 190 (בלתי מוגה), עמ' 182 (תרגום))

'הדרן' מופלא על הרמב"ם

הקדמה מיוחדת שהקדים הרבי בטרם פתח באמירת 'הדרן' • הקשר למכתב שכתב כ"ק הרי"צ ל"אחד מחתניו" • לרגל סיום המחזור השני של לימוד הרמב"ם ערך הרבי 'הדרן' בהתוועדות שבת פרשת ויקהל תשמ"ו • באותם ימים ממש סבל מאוד ברגליו, אולם בעת אמירת ה'הדרן', ניכרו בו התחדשות ורעננות מיוחדים, כאילו דבר לא אירע • הסיפור המלא, מתוך רשימת אחד התמימים

הלוואי שייקלטו הדברים

בחוברת הנושאת את התאריך "א' דראש חודש אדר שני תשמ"ו", שיצאה לאור על-ידי מערכת אוצר החסידים, נכתב ב'פתח דבר' כדלהלן:
"בוה הננו מוציאים לאור שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א - הדרן על הרמב"ם, שאמרה בהתוועדות דשבת-קודש פרשת ויקהל, כ"ז אדר ראשון - בקשר עם סיום מחזור שני דלימוד הרמב"ם בערב שבת-קודש, והתחלת מחזור שלישי - ביום השבת-קודש".

זה היה הדרן ארוך, שעסק בדיעת ה', ורומם את כל שומעיו בתוכנו ובעומקו. והנה תוכן מתומצת מהעניינים שנתבארו בהדרן (שנדפס גם ב'תורת מנחם - הדרנים על הרמב"ם וש"ס' עמ' קא ואילך, שם גם נדפס תוכן העניינים (בעמ' קצט)):

הציווי דידיעת ה' כולל ידיעה שכלית וידיעה שלמעלה מגדר ידיעה שכלית, וקודמת לזה - האמונה שלפני ולמעלה מהציווי. ודוגמתם בימות המשיח, כשתהיה השלימות דידיעת ה' ודכל הלכות התורה - שנוסף על פעולת הלכות התורה בתיקון העולם על יסוד ב' אופני ידיעת ה', ישנו עצם עניין גילוי אלקות (מצד האמונה שלמעלה מהידיעה)

שתהיה בביאת המשיח שלמעלה מתיקון העולם. וענינו בתורה - לימוד התורה לשמה, כמודגש בלימוד כל התורה כולה (לא רק לדעת את המעשה אשר יעשון), ועל זה נאמר "אז לא אבוש בהביטי אל כל מצוותיך", שלילת הבושת מצד החיסרון בעניין "אתם עדי", עדות על רצונו העצמי של הקב"ה שבתורה שלמעלה מהפעולה בעולם.
ה'הדרן' עצמו היה מאוד עמוק; הוא נאמר אחרי מאמר החסידות. כדרכו הזכיר הרבי שנהוג בכל שבת לבאר פסוק בפרשת השבוע עם רש"י, הערות לזוהר ושיעור יומי ברמב"ם, ובנוסף - המשך הרבי - בקשר להתחלת מחזור השלישי ברמב"ם בו ביום (לאחרי סיום מחזור שני) ייאמר גם ה'הדרן'. אך כאן הקדים הרבי את הדברים הבאים, לפי הנרשם בהנחות בלשון הקודש (התוועדויות תשמ"ו כרך ב' עמ' 674):

ולכן הרי זה הזמן הכי מתאים לומר מספר מילים (ומה טוב - יותר מזה) בקשר לסיום והתחלת הרמב"ם, כדלקמן. ויהי-רצון שדברים אלו יאמרו "על אודנין דשמעין" שישמעו ויקלטו את הדברים הנאמרים ועל-כל-פנים - חלקם או מקצתם. לפי נוסחת הנחות התמימים (בידיש) עמ' 774 נאמר כך: "ויהי רצון שהדברים לא יישארו אותיות

- קיץ ה'ש"ת' (ברוקלין תש"ז) עמ' 101 הערה 80 (אודות ר' נחום החוזר שמצד עצמו לא היה שייך כלל להיות חוזר) - "בארוכה בהקונטרס על-דבר תולדות החוזרים"; ושוב נרשם במפתח כ"ק אדמו"ר למכתבי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע נעתק בשוליה הגליון ב'אגרות קודש - כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ' כרך ד' עמ' תקנח: "לאחד מחתניו, קיץ [תרצ"ט, דברי ימי החוזרים המנוחים וכו'] (א) ל"ב פרקים, החוזרים בימי אדמו"ר [הזקן] אדמו"ר [האמצעי] הצומח [צדק]. אך האיגרת עצמה לא הגיעה [=באותה תקופה] לידינו".

בחורף תש"נ מסר הרבי לפרסום הערות ללוח 'היום יום', ובקטע לט"ז כסלו צויין: "דה"י [=דברי הימים של] החוזרים". על כתיבתו כותב אדמו"ר מוהריי"צ לרבינו בג' מנחם אב תרצ"ט (אגרות קודש כרך טו עמ' שנח): "הנני עוסק בעריכת מאמר תולדות החוזרים המניחים והמעתיקים בעדת חסידי חב"ד..." (וראה גם שם עמ' שסב).

די - למבין

ב'הערות וביאורים' אהלי תורה נ"י (גיליון ש"פ תצוה תשס"ו עמ' 36-35) כותב על כך הרב יוסף-יצחק גרינברג: ואולי יש לומר בדרך-אפשר שההתבטאות בש"פ ויקהל מיוסדת היא על רשימת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ. ואולי כוונת הדברים היא שלמרות שחלק מהשומעים יבינו רק חלק או מקצת מה'הדרן', אל להם ליפול ברוחם כי זה היה ה'סדר' בכל השנים, באמירת דא"ח אצל רבותינו נשיאנו, שרק חלק מהשומעים תפסו את הכול, ואילו רוב השומעים תפסו רק "למחצה לשליש או לרביעי", מהדברים הנאמרים.

ובפרט שהמדובר ברשימת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ בתלמידי אדמו"ר הזקן, וה'חוזר' חזר את התורה "בלשון הרב" - ואפילו בעת ה'חזרה' לא יכלו השומעים לתפוס הכול (להיותה "בלשון הרב").

ונראה אולי, שסגנון זה של רבותינו נשיאנו היה מלכתחילה על-פי כוונה מסויימת מסוגנן באופן עמוק כזה, שרוב השומעים לא היו מסוגלים לתפוס את העניין בשלימותו, וגם לא בעת שמיעת

פורחות באוויר, אלא יהיו אורנין שמעין [=אוזנים שומעות], כל האותיות, או על-כל-פנים חצי, על-כל-פנים אחדות מהן".

'דברי ימי החוזרים'

הרה"ת הרב יוסף-יצחק גרינברג, כיום שליח הרבי באנקוריג' אלאסקה, היה עד לאותה התועודות מיוחדת. על ניסוח הדברים שלעיל הוא סבור שהרבי התבטא בלשון "למחצה, לשליש או לרביעי". הוא מוסיף לספר, כי בכל ה"הקדמה" הזו היה בה קצת מן הפלא. אם כי אכן לא קלטו רוב השומעים יותר משליש או חצי מה'הדרן', שתוכנו היה עמוק ביותר, בכל-זאת היה זה דבר בלתי שגרתי, שהרבי יקדים ויודיע זאת מראש - שיהיו כאלו שלא יבינו אלא חלק מהדברים.

כמה שנים לאחר מכן נחשף ברבים והופיע על-ידי קה"ת (ברוקלין תשס"ו) קונטרס "רשימת כ"ק אדמו"ר הריי"צ - קיץ תרצ"ט", ומטרתו - לסקור את "דברי ימי החוזרים... בעדת חסידי חב"ד יצ"ו". בקונטרס זה נאמר (נדפס גם בחוברת 'דבר מלכות' לשבוע פרשת קורח תשע"א עמ' קסד):

"חוזר הוא שם המושאל לאיש בעל כשרון תפסן מהיר, שפה ברורה ולשון צח. ועבודתו היתה לאחר שגמר כ"ק רבינו אמירת התורה והלך לו, עלה החוזר. ויחזור את תורת רבינו דברים כהווייתן מילה במילה.

"וככה היה חוזר את תורת רבינו - בלשון הרב - כמה פעמים בזה אחר זה עד אשר השומעים קלטו את דברי התורה - איש כפי יכולתו - מהם שקלטו את כל התורה שאמר רבינו, ומהם שקלטו רק מחציתה ומהם אשר אפילו אחרי רוב ההשתדלות לא יכלו לקבל רק שלישי או רביעי. וכאשר נשנה הדבר בכל יום ויום במשך השבוע.. וכאשר נקלט המאמר היטב במוחם, אז התחיל החוזר לבאר ולהסביר - איש לפי מעלתו וידיעתו - את העניינים שנאמרו בהתורה".

[על קיומו של קונטרס זה, שהוכן כדי להדפיסו בחוברת התשיעית של 'התמים', ועקב פרוץ מלחמת-העולם השנייה לא יצאה לפועל - למדנו לראשונה מהערת הרבי ב'ספר השיחות

הקדושה. כמוכן שכבר לא ישנו כל הלילה, וחיכינו למחרת לבואו של כ"ק אדמו"ר, אלא שסידרנו (וכמדומה גם על-פי הוראת המזכירות), שאף אחד לא יעמוד בחוץ כשכ"ק אדמו"ר מגיע מביתו, כדי שכ"ק אדמו"ר יוכל ללכת במנוחה ולאט-לאט, ולא במהירות.

אנו, תלמידי התמימים, עמדנו במקומות שאפשר לצפות משם על כ"ק אדמו"ר, ואכן כשהגיע מביתו היינו המומים ומזועזעים לראות את כ"ק אדמו"ר הולך לאיטו עקב לצד אגודל, המזכיר (הרב בנימין קליין שי") הולך מאחוריו, כמעט צמוד לכ"ק אדמו"ר כדי להיות מוכן באם ח"ו יארע משהו.

בליל ש"ק, כאשר ירד כ"ק אדמו"ר לבית-הכנסת לעיני כול, הלך כל-כך לאט, שאף פעם לא ראינו ולא שמענו שדבר כזה אירע. ממש בכל פסיעה ופסיעה, כ"ק אדמו"ר כיווץ את פניו הקדושות בהבעת כאבים עצומים, ובלי גוזמה לקח לפחות כשבע או עשר דקות עד שהגיע למקומו והבחורים העמידו שולחנות משני צידי ה'שביל' שרבינו יתמוך בהם, ואכן ביציאה ממעריב נעזר בהם. (אלו שהיה להם קצת עדינות [=איידלקייט], הבינו שוודאי הכאבים האלו הם תוצאה ישירה מהייסורים העצומים שכ"ק אדמו"ר עובר בחודשים אלו, מאז שהתחיל משפט הספרים ב"ט כסלו תשמ"ו).

אמנם, למחרת סידרו את בית הכנסת למעלה (הביאו את הסטענדר של כ"ק אדמו"ר וכו'), וביקשו מכ"ק אדמו"ר שיתפלל שם (כדי למעט היסורים וכו'). ואכן, כשכ"ק אדמו"ר בא לאמירת תהילים, נכנס אל הזאל למעלה, דבר בלתי רגיל כלל וכלל. כמו כן חזר לשם אחר-כך לתפילת שחרית, וכמוכן שכולנו חיכינו בלבבות שבורים להתוועדות.

ואכן, גם כאשר נכנס כ"ק אדמו"ר להתוועדות הלך בצעדים איטיים (וכמדומה שלא שרו כרגיל אלא היה שקט, וכך גם היה בליל שבת קודש כאשר יצא מהתפילה, כי איך אפשר לשיר כשכ"ק אדמו"ר מתהלך בכאבים עצומים). כשכ"ק אדמו"ר התיישב על מקומו הק' בשולחן ההתוועדות לקח כמה רגעים עד שסודר (וכמדומה שעזרו לו

ה'חזרה' בלשון הרב, כך - שכפי המסופר [לעיל] ברשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ - רק לאחר שה'חזר' חזר כמה פעמים על התורה בלשון הרב ("וכאשר נקלט המאמר היטב במוחם") - "אז התחיל החזר לבאר ולהסביר - איש לפי מעלתו וידיעתו - את העניינים שנאמרו בתורה".

גם אצל כ"ק אדמו"ר היה נהוג שכאשר החוזרים כתבו את ה'הנחה', ובמיוחד כזו שהוכנסה לרבי כדי להגיה, היו כותבים זאת באופן שהדברים יובנו אצל הקוראים. כך גם ה'הדרן' של תשמ"ו שהוגה על-ידי כ"ק אדמו"ר, נכתב בהבנה ובהסברה עם הערות וכו'.

פול צדיק וקם

אבל הסיפור האמיתי הוא - תיאור אותה התוועדות מיוחדת, שבה נאמר 'סיום הרמב"ם מחזור השני ש"פ ויקהל ה'תשמ"ו', אשר ממנו ניתן ללמוד עד כמה ייקר וחיבב הרבי את לימוד הרמב"ם וה'סיום' שלו - וזאת על-פי 'רשימת אחד התמימים':

במשך כשישה שבועות לפני הסיום (מש"פ בשלח - ט"ו בשבט), עשה כ"ק אדמו"ר 'שטורעם' גדול אודות ההכנות הדרושות לערוך הסיום ברוב פאר והדר. לכן כולנו חיכנו להתוועדות של ש"ק, מכיוון שבערב שבת סיימו ללמוד את המחזור השני, ועל-פי הצעת כ"ק אדמו"ר יש לעשות הסיום החל מש"ק מברכים אדר.

אך ביום חמישי שלפניו אירע מאורע איום ונורא, כאשר כ"ק אדמו"ר יצא לנסוע לביתו בלילה האחר תפילת ערבית, ראו לפתע שכ"ק אדמו"ר מאבד את שיווי משקלו ומתנענע מצד לצד. פתאום כשהחל לירד במדרגות, נפל ר"ל, אלא שהפיל את עצמו לכיוון ימין, לכיוון הגדר, כך תפס במעקה הגבוה שהיה בצד ימין, כשיוצאים מ-770). אחד התמימים ניסה לעזור לכ"ק אדמו"ר, אבל באמת כ"ק אדמו"ר בעצמו תמך את עצמו בגדר והמשיך ללכת, ושוב התנענע כמה פעמים מצד לצד, עד שהגיע למכונית.

מאורע זה גרם כמוכן לזעזוע גדול, ביודענו אשר כ"ק אדמו"ר סובל מכאבים חזקים ברגלו

במשך כל ההתוועדות הורה כ"ק אדמו"ר בידיו הק' לשיר וכו', כמו בכל פעם, אך ההקדמה האמורה, שהקדים כ"ק אדמו"ר שלא כדרכו בקודש, היתה ודאי גולת הכותרת של התוועדות.

ואכן, לאחר שדיבר על כל השיעורים הנזכרים, החל באמירת סיום הרמב"ם הנפלא והגאוני בתוכנו ובסגנונו, כידוע. זכורני שבשעת מעשה, לאחר השליש הראשון של הסיום, לא יכולתי עוד 'להחזיק ראש' ולהבין מה שכ"ק אדמו"ר אומר. הסתכלתי לעבר ה'חוזר' ר' יואל כהן וראיתי שהוא עומד באגרופים קפוצים על גבי השולחן מול כ"ק אדמו"ר, ומתנענע בחזקה מצד לצד, מתייגע מאוד להבין ולזכור כל מילה שנאמרה ב'סיום'.

אז למדנו וראינו איך אצל כ"ק אדמו"ר כל עניין בלתי־רצוי וכל עניין של ירידה לכאורה, כמו מצד הבריאות וכו', אף שלכאורה היה צריך להביא בדרך הטבע (כפי שנראה בדרך הטבע אפילו אצל רבותינו הקדושים שלפניו) - שלא תהיה התוועדות כלל או שתהיה התוועדות קצרה; הנה אצל כ"ק אדמו"ר דווקא 'לפום צערא אגרא', ובהתוועדות זו דווקא, שהיתה מתוך ייסורים עצומים, נאמר אז אחד ההדרנים הכי נפלאים של כ"ק אדמו"ר, העוסק בעניינים שהם מהיסודות החב"דיים ומאמונת־

ישראל, עניין ידיעת ה' ובחירה וכו' וכו'. כל מי שזכה להשתתף בהתוועדות זו לא ישכח זאת לעולם - הציור האיום של כ"ק אדמו"ר, איך שהוא בקושי הולך בגשמיות ומתכווץ בייסורים, וביחד עם זה מגלה עמקי תורת החסידות מתוך שמחה עצומה, כאילו ששום דבר לא קרה.

אכן זה היה סיום מיוחד במינו!

מהמשב"ק לסדר) את הרגל הכואבת, ואז ראו שוב את התכווצות פניו הק', מכאבים עצומים.

מ'צרה' ל'צרה'

כאן מגיעים אנו לתיאור ההתוועדות, שהיתה באופן של שמחה תקיעה בליבאי מחד - על ההתוועדות, ומאידך - בכייה בליבאי על הכאבים של כ"ק אדמו"ר.

שני דברים עיקריים נשאו בזיכרוני מהתוועדות זו:

בשיחה הראשונה פתח כ"ק אדמו"ר כמנהגו בשנים האלו, שבשבת זו יש כמה עניינים מיוחדים: שבת, שבת מברכים, פרשת שקלים, פרשת ויקהל, וכו', אלא שבמקום לדבר על כל עניינים אלו אמר, שרוצה להקדים ולדבר על עצם עניין ההתוועדות. ודיבר בארוכה על מעלת עניין ההתוועדות של בני־ישראל יחד, שמביא לאהבת־ישראל באופן של פועל ממש, מיוסד על דברי אדמו"ר הזקן אשר פיתקא משמיא וכו' בנוגע למעלת ההתוועדות וכו'.

אחרי ההתוועדות דיברנו בינינו, שלמרות שזה היה בשבת מברכים והרי ישנה הוראה מכ"ק אדמו"ר הריי"צ להתוועד אז, כפי שהזכיר כ"ק אדמו"ר פעמים רבות, עם זאת לא הזכיר זאת כ"ק אדמו"ר אלא דיבר על מעלת עניין ההתוועדות, עצם העניין של אהבת־ישראל. חשבנו שאולי מפני הייסורים שהיו לו לא היה צריך לקיים התוועדות, למרות הוראת כ"ק אדמו"ר הריי"צ, ורק בגלל אהבת־ישראל הגדולה של כ"ק אדמו"ר אלינו, לחסידים והתמימים, לכן בא להתוועד למרות הכאבים העצומים.

פרשת עקב

והיה עקב תשמעון (ז,יב)

במילה 'עקב' שני פירושים: רש"י מפרש שהכוונה ל"מצוות קלות שאדם דש בעקביו", ובחסידות מבואר שיש כאן רמז לעקבתא דמשיחא, שאז ודאי "תשמעון", מכיוון ש"סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ז). ושני הפירושים קשורים זה לזה, כי הן בקיום המצוות הקלות הן בעבודה בעקבתא דמשיחא באה לידי ביטוי התבטלות גמורה לה'.

קיום המצוות הקלות - מי שמקיים מצוות מתוך קבלת עול טהורה מקיים את כולן בשווה, ואינו מבחין בין קלות לחמורות; ואילו כאשר קיום המצוות הוא מתוך תענוג, ייתכן שהמצוות החמורות יהיו חביבות יותר מהמצוות הקלות.

העבודה בעקבתא דמשיחא - עקבתא דמשיחא הוא זמן של הסתר פנים וחושך כפול ומכופל, ועבודת ה' בתקופה כזו היא בעיקר מתוך קבלת עול, לא מתוך תענוג, כך שנעדר לגמרי ה"אני" של האדם, ועבודתו מבטאת התבטלות מוחלטת להקב"ה.

(לקוטי שיחות כרך ח"ט, עמ' 71)

ואכלת את כל העמים (ז,יז)

כלומר, תבררו ותעלו את כל העמים. כשם שיהודי מברר ומעלה את הניצוץ האלוקי שבמאכל כשהוא אוכל, כך הוא מעלה את ניצוצות הקדושה שבאומות-העולם, על-ידי שהוא נושא ונותן איתם באמונה, ומהכסף שהוא מרוויח הוא נותן צדקה.

ואל יהא הדבר קל בעיניך, שכן מבואר בחסידות שמשא ומתן באמונה ממשיך אותה המשכה שמלאכים ממשיכים בשירם ובזמרים.

(ספר המאמרים תר"ל, עמ' פח)

כי תאמר בלבבך רבים הגויים האלה ממני (ז,יז)

אומר הרב המגיד ממזריטש:

"כי תאמר" - אם תחשוב לעצמך, "בלבבך רבים הגויים האלה" - שיש בליבך גויים רבים, מידות רעות, עליך לדעת ש"ממני" - אתה אשם בכך, שכן אם היית דבק בהקב"ה ומתבטל לפניו, היית מסוגל להפוך מידות אלו לטוב. וכפי שאנו רואים שכאשר מחזירים חיטה לשורשה, לכוח הצומח שבאדמה, והיא נרקבת שם, היא משתנית מחיטה אחת לחיטים רבות.

(מגיד דבריו ליעקב, עמ' כד)

עד אבוד הנשאים והנסתרים מפניך... כי ה' אלוקיך בקרבך אל גדול

ונורא (ז,כ"א)

"הנסתרים מפניך" רומז לרע דק ביותר, שלגודל דקותו אינו נראה. כדי לגלות ולבטל רע כזה יש צורך

באור גדול ביותר - "א"ל גדול ונורא".

(תורה אור הוספות עמ' קד)

לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם (ה,ג)

"לחם" רומז לתורה, כמבואר במדרש (במדב"ר פ"ח). רומזת כאן התורה, שאדם אינו יכול להיות מלימוד התורה בהשגה ובעיון בלבד, אלא עליו להוציא בפה את מה שהוא לומד. ככתוב (משלי ד): "כי חיים הם למוצאייהם", ואמרו רז"ל (עירובין נד) "אל תקרי למוצאייהם אלא למוצאייהם בפה".

(לקוטי תורה דברים, עמ' פד)

שמלתך לא בלתה מעליך (ה,ד)

מפרש הרב המגיד:

"שמלתך" - הלבוש הרוחני שנוצר מקיום המצוות שלך, "לא בלתה" - לא נקרעה, "מעליך" - בזכותך, מכיוון שקיימת את המצווה ללא פנייה אישית, שכן קיום מצווה מתוך פניות מביא לקריעת וביטול לבוש זה.

(אור תורה)

שמלתך לא בלתה מעליך (ה,ד)

שהיה הענן מוגהצם (רש"י)

החושך עצמו ("ענן") גורם להתעלות רוחנית ("גיהוץ"). לפעמים אין אדם מצליח לעורר את ליבו לתפילה בחמימות, וכתוצאה מכך הוא משתדל בכל כוחו להתגבר על מחיצה זו ולבטלה, וכמו ילד קטן שאביו מתרחק ממנו, שהריחוק מגדיל את אהבת הבן אל אביו. זהו שנאמר (יחזקאל א) "ענן גדול ואש מתלקחת": ה'ענן גדול' מביא לאש מתלקחת, התלהבות ורחמימות.

(אור תורה)

בעת ההוא הבדיל ה' את שבט הלוי... לעמוד לפני ה' לשרתו... ה' הוא נחלתו" (י,ח"ט)

"לוי" קשור עם עניין הגבורות, כידוע שכוהנים ולויים הם חסד וגבורה. הווי אומר: כאשר רואים עניין של גבורות, חושך כפול ומכופל של הגלות, יש לדעת שכוונת ההסתר היא להוסיף באור הקדושה כיתרון האור מן החושך - "לעמוד לפני ה' לשרתו... ה' הוא נחלתו". בעניין זה מסופר שכאשר הרבי הרי"צ היה בספינה בדרכו מארץ הקודש בשנת תרפ"ט, הגיעה אליו הידיעה על הפרעות שאירעו בחברון. כתוצאה מכך נתקף הרבי בהתקף כליות. בספינה זו נסע גם הר"ר וואלך, שטיפל ברבי עד שחזר לאיתנו. לאחר מכן נכנס הרופא אל הרבי וביקש תיקון, באומרו, שעובדת היותו בספינה אפשרה את מחלתו של הרבי, שכן אילו לא היה בספינה, לא היה הרבי נחלה מלכתחילה! ואף כאן, ירידת הגלות עצמה מכריחה שקדמה לה האפשרות של תיקון ועלייה.

(שיחת ש"פ עקב תשמ"ה. התוועדויות תשמ"ה כרך ה, עמ' 2770)

כמה ארך-אפיים לפניו

עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפיים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם להודיע כמה ארך אפיים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם אבינו וקיבל שכר כולם (פרק ה, משנה ב)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

להודיע כמה ארך אפיים לפניו - אף אתה אל תתמה שהאריך לעובדי כוכבים כל השנים הללו שהן משתעבדין בבניו, שיותר האריך לדורות שמאדם ועד נח, ואחר-כך נשטפו. וקיבל עליו שכר כולם - עשה מעשים טובים כנגד מה שהיה ראוי שיעשו כולם, לפיכך נצולו כולם בזכותו, וכמו שנטל עליו עול מצוות בעולם-הזה כנגד כולם, כך קיבל בעולם-הבא שכר כנגד כולם.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

במשנה הקודמת פירט התנא שני טעמים לבריאת העולם בעשרה מאמרות. א) "להיפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם", ב) "וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם". ומשנתנו ממשיכה בשני עניינים אלו: א) הדורות מאדם עד נח היו רשעים שאיבדו את העולם, והקב"ה נפרע מהם במי המבול. ב) גם הדורות מנח עד אברהם היו מכעיסין ובאין, אבל אברהם "קיים" את העולם, הוא פעל קיום גם בדורות שקדמו לו, ולכן היה אז "שכר כולם" ואברהם קיבל שכר זה. אבל עדיין אינו מובן: מדוע היה אפשר לפעול "קיום" רק בדורות שמנח ועד אברהם ולא באלה שמאדם ועד נח?

והביאור: יש שני סוגי רע. א) דברים שהם רע גמור ואין בהם טוב כלל. דברים אלו צריכים לאבד, בחינת "שבירתן זוהי טהרתן". ב) דברים שאין בהם טוב גלוי, אך יש בהם ניצוץ של טוב. עם דברים אלו יש להתעסק עד שמקיימים אותם, על-ידי זה שמהפכים אותם מרע לטוב.

ובנידון-דין: הרע של הדורות עד נח היה רע גמור, המאבד את העולם, ולכן הביא הקב"ה עליהם את המבול ונמחו כליל; מה-שאי-כן הרע של הדורות עד אברהם היה כזה שאפשר להפכו לטוב, וכשבא אברהם ו"קיים" את העולם ותיקן והשלים כל עשרת הדורות, אז קבל שכר כולם.

ושתי תקופות אלו יש גם ב"עולם קטן" - בעבודת האדם. כשאדם שקוע בעניינים בלתי רצויים במשך "עשרה ימים" שלמים ואף-על-פי-כן "טוב לו", הרי אפשר שיתברך בלבבו לאמר "שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך". ולכן אמר התנא, שסיבת הדבר היא רק משום שהקב"ה ארך אפיים וזה ייפסק ככלות הזמן הקצוב. ומכיוון שכן, צריכה להיות העבודה ד"הביא עליהם את מי המבול", כלומר: למחות ולבטל כליל את העניינים הבלתי-רצויים.

אבל עבודה זו אינה מספיקה עדיין, כי הרי חסרים העניינים הטובים שהיה עליו לפעול במשך "עשרה ימים" אלו; ולכן צריכה להיות גם העבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא, לתקן ולהשלים מה שהחסיר בימים הקודמים ול"קיים" אותם, ועד שיקבל שכר כולם.

(משיחת שבת פרשת חוקת תשל"ז - על-פי רשימות השומעים בלבד)

אמירת 'אדיר במרום' באה"ק

לגירסתנו בגמרא¹ נאמרת תפילת 'אדיר במרום' רק אם כבר סיים השומע אמירת 'ריבוננו של עולם', בעוד שהכהנים טרם סיימו את ברכתם. במצב זה אמרו, שיאמר 'אדיר במרום' עד שיסיימו. וכן פסק בשו"ע אדמו"ר הזקן².

הבית יוסף³ תמה על כך שתפילה זו נשמטה מדברי הרא"ש והטור. ואמנם הטור (והב"י עצמו) הזכירו תפילה זו להלן⁴, אבל הם כתבו לומר זאת רק במצב האמור, בעוד שהרי"ף והרא"ש (שנים מתוך "שלושת עמודי ההוראה" שה'בית יוסף' נשען עליהם⁵) כתבו לומר זאת תמיד⁶, וכן כתב הט"ז שם, ש"נהגו עכשיו". וצריך חיפוש מה הטעם שנוסח זה נשמט כליל מכל סידורי הספרדים⁷ שראיתי. ואף מספר קצות השלחן הל' נשיאת כפים⁸.

וב'קונטרס הסידור' שלו⁹ כתב, שהנדפס שם "אחר הדוכן אומרים הקהל זה" [=אדיר במרום], הוא תוספת שלא היתה בסידורי חב"ד הישנים, והוא נגד דעת אדמו"ר בשו"ע סי' קל¹⁰, שכתב שאם סיים רבש"ע בטרם סיימו הכהנים ברכתם, יאמר אדיר במרום "עד שיסיימו הכהנים" - אבל כבר ציינו המהדירים שם להוראה בלוח 'היום יום'¹¹, שאכן יש לומר זאת [בקביעות¹²] "אחר עניית אמן, כשעדיין הטלית על פניו". ולעניין ההנהגה בזה בפועל באה"ק¹³:

הרה"ג ר' אשר לעמיל שי' הכהן, רב קהילת חב"ד בביתר, מסר שהעולם וכן אנ"ש נהגו בירושלים ת"ו לומר זאת בכל יום (שם נושאים כפיים בכל יום) בפשיטות ללא פקפוק (ואולי אינו שייך להגבלות בקשר לאמירת רבש"ע, מפני שאין בנוסח זה הזכרה מפורשת של חלום כלל. וראה בט"ז הנ"ל). אוסף, שגם אנ"ש בת"א ובבני-ברק ועוד (וכן נהגו כנראה בישיבה אצל הרב חיים שאול ברוך ע"ה) נוהגים כך בכל פעם שיש נשיאת כפיים.

(1) ברכות נה, ב.

(2) סי' קל ס"א.

(3) סי' קכח (סעיף טז) ד"ה וכתב רש"י.

(4) סו"ס קל.

(5) כאמור בהקדמת ה'בית יוסף' על הטור.

(6) ראה הדעות בזה באנציקלופדיה תלמודית סוף כרך ח, ערך 'הטבת חלום' ס"ב (ובהערה 71). והכוונה: א. גם מי שלא חלם. ב. גם כשכבר סיים 'רבש"ע' יחד עם ברכת כהנים. ג. אבל - רק כשנושאים כפיים בפועל (ולא כנוכח באחרונים ובשו"ע רבינו לומר זאת - למי שחלם - כשאין נשיאת־כפיים, כשהש"ך אומר 'שים שלום').

(7) וכבר הזכיר זאת הגרא"ח נאה בקונטרס הסידור דלהלן.

(8) סי' כג סעיף יד.

(9) בהערות על סידור 'תורה אור' ס"ה (ירושלים תשל"ח עמ' 28, בסידור תו"א, ברוקלין תשמ"ז, נדפס בעמ' 752).

(10) וצ"ע שם, שאדה"ז לא פסק כדעת הרי"ף והרא"ש הנ"ל, אלא כהטור והשו"ע.

(11) ז' סיוון. ובספר המנהגים עמ' 42.

(12) בשו"ע אדה"ז סי' קל סו"ס א (ממ"א וט"ז שם), כתב: "ולא יאמר כן (רבש"ע ואדיר במרום) בכל יום, אלא ביום שראה חלום. ומה שנהגו הכל לומר כן ברגל כשהכהנים עולים לדוכן, זהו לפי שאי אפשר שלא ראה חלום שצריך רפואה בין רגל לרגל". וכיוון שלמנהגו אומרים זאת בכל נשיאת כפיים, עצ"ע מפני מה אומרים זאת ביום ב' דיו"ט (ודר"ה) אף שכבר אמרנו זאת אתמול, ואף בין ר"ה ליוה"כ, ובין יוה"כ לסוכות, ובין יו"ט ראשון ואחרון של חה"פ וחה"ס, אין הכרח שכל אדם ראה חלום כזה. ואולי יש בכ"ז עניין רוחני, שאינו תלוי בחלימה בפועל דווקא. וע"ע. ומוזה יש ללמוד לכאורה גם בקשר לנהוג באה"ק.

(13) ציינו ל'כפר חב"ד' גיליון 936 עמ' 98 וגיליון 943 עמ' 94, ואינם תח"י.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת עקב

כ' במנחם-אב

וכתב הרבי: "ועלי החוב והזכות גדול להציע ולבקש וכו' - ללמוד בהתוועדות מתורתו, ולנרוב ביומא דין לז"נ [=לזכות נשמתו]..."³.

ביום כ' במנחם-אב תשכ"ד - עשרים שנה לפטירת אביו ז"ל - יסד כ"ק אדמו"ר את 'קרן לוי יצחק' על-שם אביו ז"ל⁴.
פרקי אבות - פרק ה.

יום היארצייט-הילולא השישים ושבעה של הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק שניאורסון נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו; דור חמישי, בן אחר בן, לכ"ק אדמו"ר ה'צמח-צדק'. נאסר והוגלה על עבודתו בהזקת והפצת היהדות, ונפטר בגלות בשנת ה'תש"ד, בעיר אלמא-אטא, קזחסטאן (ברית-המועצות לשעבר), ושם מנוחתו-כבוד¹.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להתוועד ביום זה (וכשחל בימות החול, היה מסיים מסכת בתחילת ההתוועדות)².

3 בשולי מכתב (כללי-פרטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ, לקוטי-שיחות כרך לט עמ' 231. המנהג לנדב, יש לעשותו לכתחילה ביום ו' עש"ק, כהוראת הרבי המובאת בגיליון הקודם, ואם לא קיימוהו אז - יעשו זאת ביום ראשון.

4 מטרתו - לעזור בהלוואות במיוחד למוסדות חינוך על-טרת-הקודש ולמלמדי לימודי-קודש - ספר-המנהגים שם. וראה לקוטי-שיחות כרך כג עמ' 270 אודות המגביות והנתינות המיוחדות לצדקה בימי סגולה (ובארוכה - 'התוועדות' תשמ"ה ח"א עמ' 651 ואילך. ובהתוועדות' תשמ"ו ח"ג עמ' 593 ואילך שזה שייך גם לנשים וטף), שזהו דבר הפשוט שא"צ להזכירו במפורש בכל שנה, ומי שלא נתן - ישלימנה בימים שלאחר זה, עיי"ש.

1 תולדותיו - בספר 'תולדות לוי-יצחק' (הוצאה רביעית - קה"ת, כפר-חב"ד תשנ"ה). תצלום מצבתו שם ח"ג עמ' 764 ו-832.
2 ספר-המנהגים עמ' 100.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש